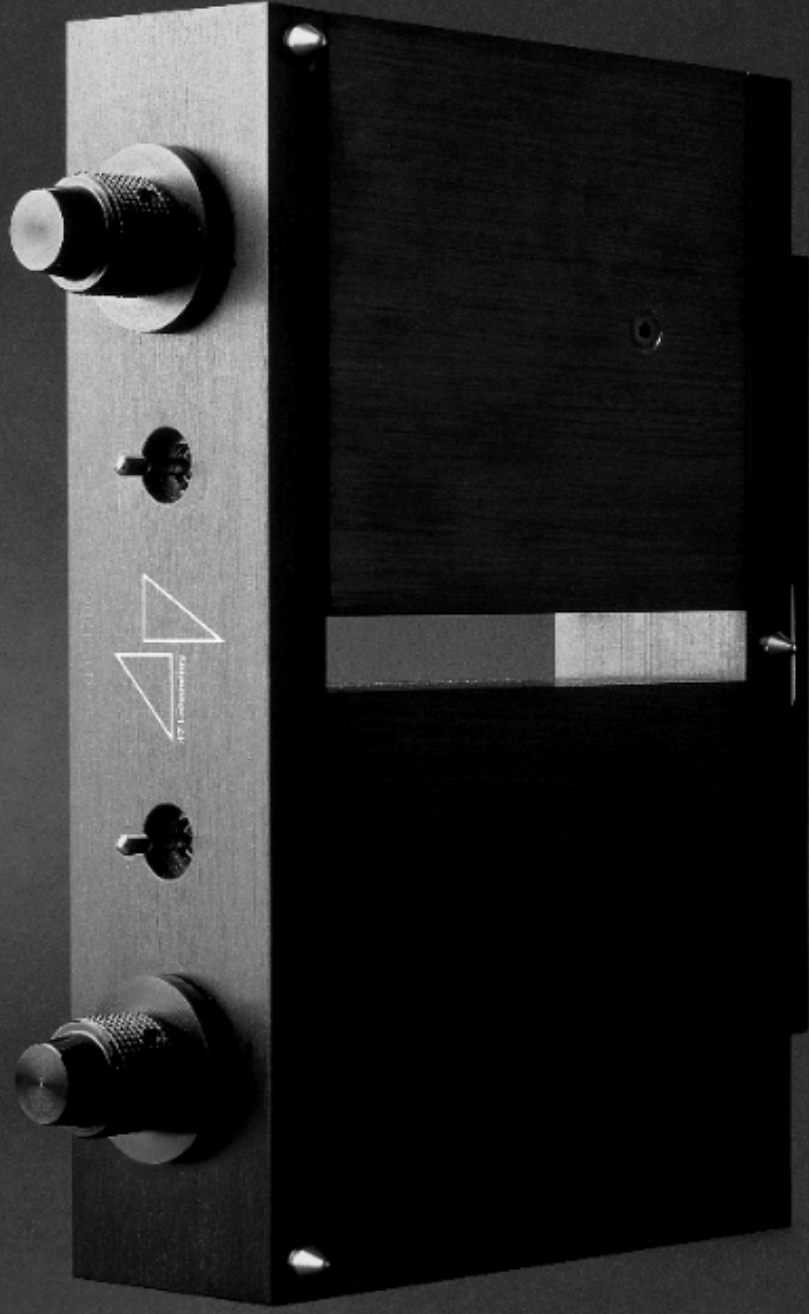

LABORATORY 47 GAINCARD 4706

audio

mali **DIV** *milan rupić*

Premda dobro upućeni dio audiofila sklon istraživanjima već zna za Gaincard i Laboratory 47, ipak se o njemu i o tvrtki još jako malo zna. I tako, zahvaljujući agilnosti sarajevske tvrtke Konus Audio, mi ovdje u Hrvatskoj i Sloveniji, inače obično na začelju važnih audiodogađanja, stekli smo priliku da se među prvima u svijetu uvjerimo u mogućnosti maloga diva. Tako će i ovaj test, zajedno sa istim takvim u Sloveniji, biti vjerojatno prvi u Europi i među prvima u ostatku svijeta.

FRUSTRACIJA KAO INSPIRACIJA

A da se iz pojedinčeve, pa i globalne frustracije svašta može izroditi, to je notorna činjenica. U nekima, tako, osjećaji nezadovoljstva, nagomilani uslijed nemogućnosti zadovoljenja stanovitih nagona ili potreba, urode monstruožnim činom, u drugih se pak prometnu u ingeniozne dosege. Kod Japanca, Junjija Kimure, pedesetogodišnjeg renomiranog audioinženjera, koji je kruh svoj svagdašnji gotovo trideset godina zarađivao kao visoko pozicionirani dizajner u Pioneeru, Triu (danas Kenwood), Luxmanu i Kyoceri i neprestano bio nezadovoljan načinom kako su uređaji koje je dizajnirao reproducirali zvuk, frustracija izazvana komercijalnim kompromisima dovela je do odluke da ih izliječi na svoj način - sam i bez ikakvog kompromisa, vođen isključivo vlastitom idejom i vizijom dobro reproduciranog zvuka. 1992. godine osniva 47 Laboratory. Brojka 47 nije slučajno odabrana. Naime, na japanskome „ki“ znači žuto, a „mura“ purpurno. Na japanskoj skali boja žuto je reprezentirano brojem 4, a purpurno 7. Nakon tri godine

rada Kimura predstavlja prototip svojeg prvog uređaja, CD-transporta, kao dio sustava koji je držao glavnim vinovnikom zvučnih nedaća koje su ga opterećivale. Dalje od prototipa taj, dimenzijama i ustrojem, grandiozni uređaj (25 kg) nije dogurao, premda je pobudio prilično zanimanje na CES-u '95. gdje je bio predstavljen. Jer zvuk, ma koliko bio bolji od većine tadašnjih transporta na tržištu, po Kimuri nije imao ona bitna obilježja - tonalno i timbralno bogatstvo, uravnoteženost, realitet, životnu svježinu i ambijentalnost - koji krase vrhunsku analognu kombinaciju. I da je to bila jedina frustracija, možda se ništa značajnoga ne bi ni dogodilo. Međutim, bilo je toga još. Stare frustracije izazvane značajnim različitostima u zvuku između MM i MC zvučnica koje nikada nisu bile prevladane i objedinjene u neupitnu kvalitetu, zvukom zvučničkih kutija prema panelnim sustavima ili onima s rogom, čije su mane, doduše, mnogi pokušali prevladati različitim oblicima sinkretizma i hibridizacije ili pak zvukom cijevnih naspram tranzistorskih amplifikacijskih sustava, čije su se različitosti također nastojale približiti i pretočiti u dobitnu kombinaciju, postale su tijekom vremena kritična masa koja je jednostavno morala potaknuti (re)akciju.

TRANZISTORI KAO CIJEVI

Oduševljenog zvukom *single-ended* trioda, kao i većinu predanih japanskih audiofila, Kimuru je razdiralo pitanje zašto ga nije moguće dostići i s poluvodičkim elementima. Što je to što ih toliko razlikuje, vrlo se ozbiljno pitao. Jednoga dana u njegovu radionicu, ali i u njegov audiofilski svijet, banuo je njemu sličan nezadovoljnik, Koji Teramura, vlasnik jedne od brojnih tokijskih trgovina kvalitetnom audioopremom. Njega je, osim svega što je mučilo Kimuru, kao trgovca smetao i sve veći nesrazmjer između cijene

koštanja uređaja i njihovih reproduksijskih doseg. Bio je uvjeren da se audioindustrija, stremeći k svetom i nedostižnom cilju, sve više udaljava od njega i postaje svrha sama sebi. Da se u procesu otkrivanja i eliminacije izobličenja, nečistoća i nepreciznosti došlo do točke na kojoj zvuk, kojeg reproduciraju inače tehnički savršeni uređaji, gubi većina onih emocija i unutrašnje dramatičnosti koje krasi izvorni zvuk i da sve više postaje statička i suhoparna prezentacija tonskih fakata u nerealističnom prostoru strogo proračunatih slušnih laboratorija. Tvrdio je da, bez tih osjećaja i dramatičnosti u sebi, reproducirana glazba gubi „aktivnost“ i ne omogućuje uspostavljanje onakvog odnosa sa slušateljima kakav se događa za živoga glazbenog događanja. I da će se, nastavi li se tim putem kročiti, čistoćom i analitičnošću zvuka ubiti bit glazbe i sasvim je izolirati od slušatelja. Dakle, zajedno s vodom u kojoj se kupalo dijete, baciti i - dijete. Premda impresioniran učincima Kimurinog CD-transporta, ono što je Teramuru oborilo s nogu i uvjerilo da se može drugačije, bolje i sasvim u skladu s njegovom vizijom zvukovnog „aktivizma“ namjesto purizma, bio je prototip minijaturnog pojačala s odvojenim masivnim napajajkim sklopom. To je bio embrion Modela 4706 Gaincard, neobičnog i sasvim posebnog uređaja koji je i integrirano pojačalo i pojačalo snage, ali zapravo ni jedno od toga; uređaj koji nema cijevi, ali se ne može u cijelosti svrstati ni u tranzistorske. Uređaj koji će u mnogome promijeniti naša dosadašnja stajališta o načinu i kvaliteti reprodukcije glazbe, a pri tome će koštati znatno manje od mnogih SET pojačala, kojima je zvukom barem ravan ili čak superioran. I što uopće nije nebitno, biti će 4 do 5 puta snažniji od velike većine njih.

U najavi testa Gaincard 4706 pojačala s napajajkim sklopom Power Humpty 4700 detaljno je opisana većina njegovih posebnosti. Opis onoga što nije upravo slijedi.

KABELI KAO NEGACIJA

Mada je i sve do sada rečeno bilo sasvim neobično i neuobičajeno, kabeli koje 47 Laboratory preporučuje i isporučuje za korištenje uz 4706 Gaincard pojačalo su nešto na što se svi audiofilski s dužim stažem, nagledani kojekakvih spletova žica složenih konstrukcija, čudnog izgleda i ustroja, jednostavno moraju nasmijati. Prvo, kabeli, koji su također djelo tandema Kimura/Teramura, nazvani Storatos ili 4708 OTA Kit, su krajnje jednostavni - jedan puni vodič promjera 0,4 mm umotan u proziran, plavkast, razmjerno krut i debeo PVC omotač. I to je sve! Jedino što u njima ima neke veze s audiofilstvom i audiofilskim poimanjem kabela i što kompletno ne dezavuiraju cijelu svrhovitost suvremene kableske filozofije i tehnologije je bakar s malim primjesama kisika (OFC). Za svaki kanal koristi se po jedan odvojeni vodič za „plus i minus“ komponentu signala. Drugo, istovrsni se kabeli koriste i kao zvučnički i kao interkonekcijski. Treće, ni u jednoj od aplikacija na krajevima nema (uopće, ili pak nisu standardni) terminala - u 47 Laboratory tvrde da se na lemljenim kontaktima gubi sva sila informacija. Pa kako se onda Gaincard pojačalo spaja sa zvučnicima, odnosno izvorom zvuka? Za zvučnike nema problema. Jednostavno se četiri jednako dugačke žice na krajevima ogole od plastičnog omotača i po dvije za svaki zvučnik spoje na plus i minus izvode a tako i na drugome kraju, na pojačalu. Naravno, za *bi-wiring*, količinu kabela treba udvostručiti, a na kraju prema pojačalu međusobno „ufrkati“ dva po dva kabela. Ali što je s linijskim izvorima zvuka? Nazočnost RCA konektora na pojačalu sugerira uporabu *cinch* kabela. Međutim, rečeno je, nema lemljenja, pa nema ni *cincheva*. Nije jednostavno opisati kako je to kod Storatos kabela izvedeno, ali pokušajmo.

I slika će, nadam se, malo pomoći. Dakle, imamo dva sasvim odvojena vodiča, čiji su krajevi ogoljeni od plastične izolacije u duljini od 3 cm. Na krajeve jednog od dvaju kabela („živi“ vod) navuče se u sredini probušeni, bijeli plastični nastavak jednakog promjera onome u unutrašnjem dijelu klasičnoga „muškoga“ RCA konektora i preko njegova vrha jednostavno presavije dio žice koji ostane viriti izvan nastavka. Krajeve drugoga kabela (povratni vod, masa) ugura se u rupicu na obodu crnoga prstena, koji po svemu slični plaštu *cincha*, i preko njegovoga ruba također presavije dio žice koja također ostane viriti. I tako su kabeli „terminirani“. Bez trunke lema ili priteznih vijaka. E, sad se „muški“ dio kabela („živi“ vod, dakle) provuče kroz središnji otvor prstena i ugura u otvor „ženskog“ *cincha* na pojačalu, odnosno izvoru zvuka, i potom preko vanjskog dijela („ženskog“) *cincha* navuče crni plastični prsten. Ako se nadate da će nakon toga odmah iz zvučnika doprijeti zvuk, malo ste preoptimistični. Budete li imali (dosta) sreće – hoće. Ako pak prste umiješa Murphy, tada ćete morati isti postupak ponoviti više puta. I što će sve nestrpljiviji audiofil više pokušavati, to će se u njega sve više uvlačiti crv sumnje i nepovjerenja prema takvome, u biti, ingenioznome rješenju. U međuvremenu pitat će se, kad i ako uspije ostvariti kontakt, je li on maksimalno dobar, neće li se uslijed njegove (ne)kvalitete i mehaničke (ali i kemijske) nepostojanosti pojaviti bruhanje, zujanje i sličan audiofilski *horror* kao normalna posljedica lošeg spoja. Međutim, čak i kad uspije otrpve dobiti zvuk, pa čak s njime bude i zadovoljan, prokušani audiofil ipak najvjerojatnije neće mirno spavati uz Storatos kabele. Jer, naslijeđeno iskustvo s masivnim *cinchevima* iz najčišćih neoksidirajućih metala, pritezačima za bolji kontakt i sličnim čudima kableske tehnike, neće im dati mira. Pitanja o valjanosti kontakta

u samo jednoj točki/crti (na mjestu gdje se žica dodiruje s *cinchevima*), svijest o lakoj oksidaciji žica, mogućnost povećanog utjecaja RFI i EMI smetnja proganjat će audiofila do u beskraj. Neki će se od njih vjerojatno smiriti kad uoče da sa Storatos kabelima mogu ostvariti samo dva stanja: a) šuma ni *bruma* nema jer nema ni kontakta ili b) šuma ni *bruma* nema ni kad je kontakt uspostavljen. Kad se ostvari „b“ slučaj, tad će audiofil doživjeti nešto posebno. Naime, sve što ste do sada čuli iz gotovo bilo kojeg *high-end* uređaja i za što ste bili spremni dati ruku u vatru da je potpuno bešumno, prava je buka, galama, urnebes prema onome što se „čuje“ iz Gaincarda i ovakve, na prvi pogled neuvjerljive i traljavo izvedene i spojene kablaze. Bez obzira bili potencimetri za glasnoću potpuno stišani ili otvoreni do kraja, bio *mute* uključen ili isključen, kad na ulazu nije bilo signala, iz pojačala/zvučnika dopiralo je uvijek jedno te isto - veliko, tiho, prazno i mračno - veliko ništa! Apsolutna, zastrašujuća i donekle uznemiravajuća tišina, koja je iz temelja potresala dosadašnje spoznajne o napajanju elektroničkih uređaja. Jer, do sada je barem tako bilo, gdje ima struje, tu mora biti i nekakvih nuspojava. Međutim, ne i kod Gaincarda i Storatos. Kao da radi na baterije ili se čak napaja nekom metafizičkom, nematerijalnom energijom. No da ne bi bilo prevelike mistifikacije, i s većinom vrhunskih zvučnih i interkonekcijskih kabela bilo je isto. Međutim, svi kabeli iz nižih kvalitativnih razreda unosili su nekakav šum koji se kod većine drugih implemetacija nije mogao razaznati kao njihov vlastiti, već se utopio u inherentnom šumu sklopova koje su povezivali. Iz toga slijedi, dakle, da je na Gaincard pojačalo moguće spojiti bilo koji linijski izvor zvuka bilo kojim klasičnim kabelom s RCA završecima. Naravno, i svaki zvučnički, samo ako na kraju prema pojačalu ima razmjerno male viličaste terminale.

ZVUK KAO SENZACIJA

Dugo sam slušao Gaincard/Humpty kombinaciju. Dulje nego bilo koje pojačalo u posljednjih nekoliko godina. Slušao sam ih s nekoliko malih i velikih zvučnih kutija. Zašao sam mu u dušu. A on meni pod kožu. I tako je nastao tekst o neobičnom pojačalu koji će, sve govori u prilog tome, biti prvi takve vrste objavljen u nekom komercijalnom časopisu u Europi, pa i svijetu.

Nije nikakva novost, jer to se već i iz niza detalja iz uvoda dade iščitati kažem li odmah na početku da sam ostao iskreno zapanjen nakon što sam, jedva dobivši zvuk iz njega, čuo kako zvuči ovo minijaturno i minimalističko pojačalce, koje je k meni stiglo ne baš sasvim, ali već prilično uigrano. Pustio sam ga par dana da „raducka“ i osluškivao iz prikrajka. Kad su mijene, poslije sedmodnevnog rada, sasvim nestale, posvetio sam mu se do kraja. Prvo na što pokvarena mašta čovjeka natjera (barem je sa mnom tako!) je da čuje(m) koliko glasno može pojačalo svirati. Tim više što je manje i slabije!? Naravno, uz dužan oprez i stalno dežurstvo uz potencijometar za glasnoću (u slučaju Gaincerda, dva). Najprije manji glazbeni zalogaj. Podigao sam razinu glasnoće do stupnja kojeg nikada ne prelazim, i - ništa. Nitko ne bi pogodio da se zvučnici napajaju s 2x25 W. Sve je bilo na svojem mjestu, a glasnoća je bila iznad normale. Nisam imao strpljenja dalje stupnjevati materijal po zahtjevnosti. Najprije nešto manje složeni simfonijski komad, pa kad se ni tada nije dogodilo ništa što bi „pomaknulo“ Gaincard, a onda „udri“ po njemu simfonijama Stravinskog, Šostakoviča, Wagnera, Mahlera, Prokofjeva i ostalim velikokalibarskim oružjem iz simfonijskog arsenala, niži operu za operom... Bez pretjerivanja, čaroban je to osjećaj i iznimno iskustvo kad se doživi da 25-vatno pojačalo

tako suvereno reproducira složenu glazbenu strukturu, točno iznese njegovu teksturu, dobro slika dinamičke kontraste, kontrolirano iznosi najdublje (solo!) dionice kontrabasa i prenosi udare timpana i koncertnog bubnja. I to sa zvučnicima koji su 100 puta veći i teži od njega. Pritom ne da ne posrne, nego zvučnike „tjera“ tako uvjerljivo da se nakon početnog straha za opstanak pojačala počnete pribojavati za integritet zvučnika! Naravno da se, nakon što se pribereite od šoka, krenete „osvetiti“ tome samouvjerenome, malome divu, „kljukajući“ ga bezobrazno najsloženijim glazbenim štivom koje vam dopadne šaka. Nešto kao kad osmoškolcu, koji vas je iznenadio i zaskočio neočekivanom obaviještenošću lucidnošću i koji kao od šale istresa sadržaj školske lektire koju ste vi već odavno zaboravili, pod nos gurnete djelo nekog suvremenog nobelovca, ne biste li ga postidjeli. Međutim, ovaj naš „žutokljunac“ nije „truba“ nego vunderkind. Ne ruši se on ni kad ga se „ošine“ najsloženijim orkestralnim komadima glazbe. Doduše, tada ne „trga“ zvučnike i malo se više muči, posebno pri iznošenju kompleksnih i glasnih vokalnih dionica kad mu malo zna izmaknuti kontrola u visokom registru, pa povremeno gubi uljuđenost, finoću i rafinman, ne prežući da se, kad mu je panika, „dere“ (upomoć!). Međutim, bas ne pušta s lanca kontrole, iznosi ga do kraja i točno, iako više ne onako autoritativno i masivno kakav u stvari jest. Jednostavno, podreže mu donji ekstrem, „smanji“ ga i „olakša“, i vozi dalje kao da se ništa nije dogodilo. Pod takvom torturom, „slože“ se, ili barem poprilično oznoje, i mnoga pojačala deset puta veće nazivne snage od Gaincardove. A Gaincard je, nakon svega, imao tek nešto malo povišenu temperaturu.

Kad pojačalo, od kojeg, ruku na srce, sve to, ipak, nije bilo za očekivati, prođe takvu testnu Kalvariju i obilato nadiđe i ono o čemu se nije moglo ni sanjati, tada svaki daljnji entuzijizam onoga koji testira naglo

splasne. Jedino što tada preostaje je da se uživa u svemu onome što taj neobičan sklop može. Tek povremeno oslušujući i bilježeći elemente zvuka koji nisu uobičajeni i svakodnevni. I da se pozovu prijatelji-audiofili da se i oni napiju iskustva s ovog rijetkog izvora.

Zvuci koji su iz zvučnika hranjenih signalom iz Gaicarda punili sobu bili su bogati detaljima od vrha do dna spektra. Dobar dio tih detalja nisam nikada uspio čuti s mnogim pojačalima znatno većeg renomea i više cijene od Gaincardovih. A bogatstvo detalja nikada nije bilo samo sebi svrhom, niti plod naglašene analitičnosti. Naprotiv, opći tonski kolorit ovoga pojačala mogao bi se označiti toplim. Ipak, najtočnije je opisem li ga ne baš uvijek lako obranjivim terminom - neutralnim. Najbolje se to može osjetiti pri reprodukciji kvalitetnih klavirskih snimaka. Lijep primjer je disk Pope Musica „Entangled Devotions“, na kojem Naum Starkman izvodi dva Beethovenova remek-djela: 5. klavirski koncert (Emperor) i klavirsku sonatu br. 14 (Moonlight). Tako suverenu reprodukciju tih dvaju prekrasnih i složenih djela, takvu autoritativnost prezentacije, tonsku ispravnost i gotovo životnu uvjerljivost nije lako doživjeti s konvencionalnom amplifikacijom. Još da se u vršnim trenucima nije gubio osjećaj ambijentalnosti i da dvorana u tom času nije zazvučala kao studio, moglo bi se govoriti o teško nadmašivom doživljaju.

S Gaincardom, većina dobro snimljenih glazbenih predložaka zvuči naglašeno realistično, otkrivajući svoju dramatsku napetost i podastirući pred slušatelja svu raskoš svoje unutrašnje poetike. Zvuk u cjelini plijeni autoritativnošću, *driveom*, tonskom uvjerljivošću, brzinom, eksplozivnošću i pokretljivošću. Posebno su naglašena njegova lepršavost i prezentnost, koje čine da se i najsloženija djela doimaju nekako lakšima za slušanje. Nije to po tonskom koloritu i prirodi zvuk SE trioda. Gaincard nema njihov

„hipnotizam“, niti je tako naglašeno protočan. Ali to je i gotovo jedina razlika među njima. Gaincard zvuči nešto svjetlije i analitičnije, SE triode nešto tamnije i koherentnije, ali dobar dio osobina dijele - vladanje ritmom, rezolucija, transparentnost, slikanje dinamičkih kontrasta, i nadasve muzikalnost, gotovo su im identični. Gaincard zvuči čvršće, točnije, artikuliranije, kontroliranije u basu, preciznije slika detalje i točnije iznosi tonsku teksturu od SET pojačala. SET-ovi bolje prezentiraju glazbenu strukturu, prirodnije zvuče u najvišem registru, dublja im je zvučna slika, nemaju naglašenog *pesencea*, tamnija im je pozadina, eufoničniji su. Međutim, ni Gaincardovom načinu prezentacije prostornih komponenata zvuka, primjerice, ne može se puno zamjeriti. Slika, doduše, nije tako raskošno duboka, ali se sve konture pozornice lako uočavaju, izražena je reljefna struktura orkestra i točno naznačena pozicija instrumenata. I pri iznošenju najglasnijih orkestralnih pasaža, slika koju crta Gaincard ostaje postojana i naglašeno koherentna.

Moglo bi se još dugo i naširoko tako raspredati o svim zanimljivostima koje sam doživio baveći se Gaincard pojačalcem. No, negdje se mora stati. Za kraj, da se upotpuni slika, dobro je kao zanimljivost navesti mogućnost pretvorbe Gaincarda u pravo dvostruko mono-pojačalo, dodajući mu jedan Power Humpty napajajući sklop, čime se i ono malo mana dodatno umanjuje. Ili pak da se radi o integriranome pojačalu bez (klasičnog) pretpojačala, koje se može koristiti i s kakvim drugim pretpojačalom ako se želi povećati *gain*... Za kraj, i pokoja riječ o cijeni, odnosno o onome što dobijete za plaćenu cijenu. Stavimo li cijenu Gaincarda i njegovu snagu, njegovu radnu pouzdanost i gotovo „vječnost“ u kontekst s triodnim cijevnim pojačalima, tada svaka uložena lipa u Gaincard ima svoje puno opravdanje.